

RAPPORT

4 • 2012

Kalibrering för samsyn över myndighetsgränserna avseende olika former av dikningsåtgärder i skogsmark

Nils Carlborg

© Skogsstyrelsen mars 2012

Författare

Nils Carlborg

Fotograf

© Nils Carlborg,
Bo Lejon
Jenny Stendahl

Projektledare

Nils Carlborg

Projektgrupp

*Bo Lejon
Erik Ederlöf
Per Olsson
Sofia Engberg
Mauritz Sandholm*

Tryck

Elanders Sverige AB

Upplaga

250 ex

ISSN 1100-0295

BEST NR 1843

Skogsstyrelsens förlag
551 83 Jönköping

Innehåll

1 Sammanfattning.....	1
2 Mål med uppdraget	2
3 Bakgrund och genomförande av uppdraget.....	3
3.1 Uppdragets syfte och avgränsning	3
3.2 Gruppens sammansättning och arbetssätt	3
3.3 Regeringsuppdraget ”Dikesrensningens regelverk”	4
3.4 Resultat.....	4
4 Definitioner och begrepp.....	5
4.1 Effekter av dikesrensning och skyddsdikning	5
4.2 Definition och gällande regelverk avseende, dikesrensning, skyddsdikning respektive markavvattning	5
4.3 Markfuktighetsklasser	7
5 Gruppens ställningstagande avseende vissa frågor	8
5.1 Begreppet vattenanläggning.....	8
5.2 Nytt naturtillstånd	8
5.3 Djup och läge	8
5.4 Gamla handgrävda diken	9
5.5 Kompletteringsdiken (ersättningsdiken)	9
5.6 Kompensationsdikning.....	9
5.7 Gamla täckdiken	9
5.8 Slamgropar	9
5.9 Skada på fisket	10
5.10 Dikesrensning som berör annan fastighet	10
5.11 Förrättningsdiken	10
5.12 Heterogena objekt	11
5.13 Rensning av naturliga vattendrag.....	11
5.14 Skogsdiken som rinner ut på jordbruksmark	11
5.15 Skyddsdikning.....	11
5.16 Utlopps diken i samband med skyddsdikning.....	12
5.17 Skyddsdikning och dikesrensning samtidigt.....	12
6 Tillsyn.....	13
6.1 Skyddsdikning.....	13
6.2 Dikesrensning.....	13
6.3 Samarbete mellan myndigheterna	14
7 Egenkontroll	16
8 Viktig miljöhänsyn i samband med rensning och skyddsdikning.....	17
9 Checklista	18
10 Minnesanteckningar från kalibreringsövningar.....	19

11 Litteraturförteckning	20
---------------------------------------	-----------

Bilagor.....	21
---------------------	-----------

Checklista

Minnesanteckningar från Ljungby

Minnesanteckningar från Gävle

Minnesanteckningar från Umeå

1 Sammanfattning

En nationell kalibreringsgrupp med representanter från Skogsstyrelsen, länsstyrelser och Naturvårdsverket har format en gemensam syn på skogsdiken genom exempel och demonstrationsområden. Gruppens arbete har utgått från förutsättningen att avsikten med åtgärden är dikesrensning och eller skyddsdikning. Genom en bättre samsyn tryggas en långsiktig gemensam tolkning av rättsregler och bedömning av olika dikningsåtgärder inom och mellan myndigheterna vilket skapar en trygghet även för de externa aktörerna då de får tydligare signaler om vad som gäller.

Arbetet startade med att gruppen besökte och utvecklade tre demonstrationsområden geografiskt spridda över landet, Ljungby, Gävle och Umeå. Utifrån dessa besök och diskussioner främst inom gruppen formulerades en samsyn kring dessa frågor. Gruppens gemensamma tolkning formulerades i bifogad rapport samt en checklista. Dessutom genomfördes kalibreringsövningar i fält för omkring 100 personer från Skogsstyrelsen och länsstyrelserna i dessa tre områden under september 2011.

Rapporten ska vara ett effektivt verktyg och en hjälp vid bedömningen i fält av objekt, där avsikten är att utföra en dikesrensning eller skyddsdikning. Den ska även fungera vid bedömning av utförd åtgärd. Rapporten ger en beskrivning av ca 15 olika begrepp/situationer som kan bli aktuella i samband med dikesrensning och eller skyddsdikning och ger gruppens ställningstagande i de olika situationerna. Bland annat beskrivs det centrala begreppet nytt naturtillstånd och innebörden av dikets djup och läge.

Rapporten beskriver även hur tillsynen ska gå till. För de verksamheter som omfattas av skogsvårdslagen, till exempel skyddsdikning, har Skogsstyrelsen tillsynsansvaret. Även dikesrensning är en skogsbruksåtgärd som omfattas av 30 § skogsvårdslagen. Skogsstyrelsen har också tillsynsansvaret för vissa verksamheter som omfattas av miljöbalken, till exempel, dikesrensning i skogsmark då i första hand reglerna om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken är tillämpliga. Länsstyrelsen och generalläkaren (försvarets mark) är operativ tillsynsmyndighet för all övrig vattenverksamhet inklusive markavvattning. I rapporten beskrivs hur tillsynen går till före respektive efter utförd åtgärd.

Checklistan är ett operativt stöd vid bedömning om möjlighet och lämplighet för dikesrensning respektive skyddsdikning. Minnesanteckningarna från de tre kalibreringsövningarna är viktiga dokument där förutom kort text finns bilder på olika situationer som gruppen enats kring.

2 Mål med uppdraget

Projektet har som mål att öka samsynen mellan berörda myndigheter kring tolkningen av gällande regelverk avseende olika dikningsåtgärder på skogsmark (dikesrensning, skyddsdikning och markavvattning i skogsmark). Detta sker genom att en nationell kalibreringsgrupp med representanter från Skogsstyrelsen, länsstyrelser och Naturvårdsverket formar en gemensam syn på skogsdiken, genom exempel och demonstrationsområden som man enas kring. Därefter ska gruppen genomföra regionala och lokala kalibreringar med representanter från i första hand Skogsstyrelsen och länsstyrelserna. Gruppen ska även initialt medverka vid utbildningar. Gruppens resultat och ställningstaganden ska redovisas i en rapport.

3 Bakgrund och genomförande av uppdraget

3.1 Uppdragets syfte och avgränsning

Varje åtgärd i form av skyddsdikning eller dikesrensning på skogsmark är unik. Det är således svårt att utbilda och kalibrera myndighetspersonalen för alla situationer som de kan komma att möta i fält. Däremot ger projektet en ökad samsyn och bedömningsgrund för olika situationer kring dikesrensning och skyddsdikning. Dessutom kan ett arbetssätt etableras där myndigheterna följer rutiner för hur ärenden handläggs samt kommuniceras mellan myndigheterna och med verksamhetsutövaren. Detta bidrar till att säkerställa ett rättssäkert myndighetsutövande samtidigt som verksamhetsutövaren inte möts av olika budskap från myndigheterna.

Genom detta arbetssätt tryggas en långsiktig gemensam tolkning av rättsregler och bedömning av olika dikningsåtgärder inom och mellan myndigheterna vilket skapar en trygghet även för de externa aktörerna då de får tydligare signaler om vad som gäller. Det krävs även en kontinuitet i kontakterna för att uppnå detta.

Gruppens arbete har utgått från förutsättningen att avsikten med åtgärden är dikesrensning och eller skyddsdikning. Markavvattning och de frågor som hör direkt till den åtgärden har inte tagits upp i detta arbete. Däremot behandlas gränsdragningen mellan å ena sidan skyddsdikning och dikesrensning och å andra sidan markavvattning. Frågor som behandlas runt gränsen är när en planerad skyddsdikning respektive dikesrensning inte kan utföras eftersom åtgärden, om den skulle utföras, skulle resultera i en tillståndspliktig markavvattning, eller vad som händer om genomförd åtgärd har resulterat i en tillståndspliktig markavvattning. Vidare behandlar rapporten framförallt konkreta bedömningar i olika situationer. Miljöpåverkan, produktionsnyttan, lämpligheten av åtgärderna, och hur åtgärderna bör utföras berörs mer översiktligt. Detta finns utförligt beskrivet i annan litteratur, se litteraturförteckningen.

3.2 Gruppens sammansättning och arbetssätt

Projektgruppen har bestått av Nils Carlborg (projektledare), Erik Ederlöf och Bo Leijon från Skogsstyrelsen, Per Olsson från Naturvårdsverket (f.o.m.1 juni 2011 havs och vattenmyndigheten), Sofia Engberg från Länsstyrelsen i Gävleborgs län och Mauritz Sandholm från Länsstyrelsen i Hallands län. Som styrgrupp har fungerat, Mikael Norén Skogsstyrelsen och Maggie Javelius, Naturvårdsverket.

Arbetet startade i mars 2010 och avslutades den 31 december 2011. Under sommaren 2010 besökte och utvecklade projektgruppen tre demonstrationsområden geografiskt spridda över landet, Ljungby, Gävle och Umeå. Under hösten och vintern 2010/2011 tog gruppen fram en checklista över hanteringen av dikesrensning och skyddsdikning. Samtidigt skrevs det mesta av texten till rapporten bland annat som stöd för utbildningarna under 2011. Kalibreringsövningar i fält för om-

kring 100 personer från Skogsstyrelsen och länsstyrelserna genomfördes på tre platser (Ljungby, Gävle och Umeå) under september 2011.

3.3 Regeringsuppdraget ”Dikesrensningens regelverk”

Skogsstyrelsen gjorde på uppdrag av regeringen, tillsammans med Naturvårdsverket, ett arbete med syfte att tydliggöra tillämpningen av gällande regelverk för dikesrensning på skogsmark. Arbetet är redovisat i Skogsstyrelsens Meddelande nr 1 2009 ”Dikesrensningens regelverk”. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket är överens om alla delar i denna rapport. Samråd skedde med länsstyrelserna och andra berörda intressenter under arbetets gång. I uppdraget ingick att utarbeta en vägledning för hur regelverket ska tillämpas samt att kommunicera denna med berörda myndigheter.

Den översyn som gjordes visar ett regelverk ofta kan uppfattas som komplext och svåröverskådligt. Att det finns flera tillsynsmyndigheter och två parallella regelsystem (Skogsvårdslagen och Miljöbalken) kan också leda till tillämpningssvårigheter. Vidare finns det inom tillsynsmyndigheterna och sannolikt hos många verksamhetsutövare vissa brister i kunskapen om regelverket. Myndigheternas praktiska hantering av ärenden baseras i nuläget ofta på praxis. Det är viktigt att handläggarna på tillsynsmyndigheterna har kunskap om och kan hålla isär vad som har formellt stöd i lagar, författningar, förarbeten och prejudicerande domar och vad som har utvecklats från att ärendena ska kunna hanteras i praktiken. Ett av förslagen i rapporten kring ”Dikesrensningens regelverk” var att tillsätta en grupp där kalibrering sker på nationell nivå när det gäller det praktiska synsättet på regelverket för dikesrensning i skogsmark.

3.4 Resultat

Förutom kalibreringsövningarna och den fältmässiga samsynen kring skogsdiken har den här rapporten samt en checklista tagits fram. Ett mål med rapporten är att den ska vara ett effektivt verktyg och en hjälp vid bedömningen av objekt, där avsikten är att utföra en dikesrensning eller skyddsdikning. Rapporten är därför kortfattad för att kunna fungera som operativt hjälpmedel. Dessutom finns minnesanteckningar med bilder från de tre kalibreringsövningarna.

4 Definitioner och begrepp

4.1 Effekter av dikesrensning och skyddsdikning

Produktion

Många skogsdiken måste rensas för att behålla sin avvattnande funktion. Det finns få studier som visar effekten av rensningar. Dikesrening vid rätt tidpunkt och på lämpliga objekt kan innebära en tillväxtökning på mellan 0,5-1,5 m³sk per hektar och år.

Skyddsdikning utförs på produktiv skogsmark för att hindra grundvattnet att stiga efter en förnygringsavverkning. Rätt utförd och på lämplig mark kan skyddsdikning underlätta för återväxten och skapa goda förutsättningar för etableringen av ny skog.

Miljö

Rensningar och skyddsdikningar kan innebära ingrepp i naturmiljön och medföra en negativ lokal påverkan på våtmarker och vattenmiljön. Dock går det inte att bedöma de mer storskaliga konsekvenserna. Få moderna vetenskapliga studier av rensningars effekter har genomförts, vad gäller miljöpåverkan. Rensningar kan sannolikt i många fall ge liknande konsekvenser som markavvattning, om än inte lika omfattande

Ett problem vid rensning och skyddsdikningar är att suspenderat material och näringsämnen påverkar miljöer nedströms. Stora mängder grumligt vatten under flera dygn kan allvarligt skada bottenlevande flora och fauna. Ökade näringshalter och partikelmängder kan medföra att filtrerande organismer som musslor och nattsländelarver slås ut eller att viktiga bottenorganismer för exempelvis fisklek förändras till följd av ökad sedimentation. Åtgärderna kan även leda till ökade utsläpp av försurande ämnen till vattendrag vilket ökar halten organiskt aluminium, och att vattenlevande fauna och flora kan ta skada nedströms. Utsläppen av näringsämnen medverkar till övergödning av vattendrag, sjöar och hav. Det finns också en risk för ökat utsläpp av växthusgaser från våtmarker.

4.2 Definition och gällande regelverk avseende, dikesrensning, skyddsdikning respektive markavvattning

Dikesrensning

Dikesrensning är en åtgärd som utförs för att bibehålla vattnets djup eller läge så som det var efter den senaste lagliga dikningen. Rensning kan ske genom att nedrasat material, sediment och vegetation tas bort. Tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken behövs inte för att utföra sådana rensningar eftersom dessa utgör underhåll av befintliga vattenanläggningar. Om ett dike inte underhållits på lång tid och ett så kallat ”nytt naturtillstånd” har inträtt kan åtgärden i vissa fall bedömas som markavvattning och därmed kräva tillstånd enligt 11 kap. 13 §. miljöbalken. Detta gäller dock inte de tillståndsgivna markavvattningsföretagen.

Om en dikesrensning i skogsmark kan komma att väsentligt ändra naturmiljön ska den anmälas till Skogsstyrelsen för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, senast sex veckor innan rensningen påbörjas. Det ligger i första hand på verksamhetsutövaren, normalt markägaren, att göra bedömningen om åtgärden ska anmälas för samråd eller inte. Skogsstyrelsen har pekat ut dikesrensning som exempel på en åtgärd som ofta kan komma att väsentligt ändra naturmiljön och som då normalt medför en skyldighet att anmäla för samråd.

I de fall dikesrensningen kan skada fisket ska anmälan göras till länsstyrelsen innan arbetet påbörjas (11. kap.15 § miljöbalken).

För rensning i områden med särskilda restriktioner och skyddade områden (7. kap miljöbalken) behövs normalt tillstånd eller dispens. Det gäller t.ex. naturreservat, biotopskydd och Natura 2000-områden. I eller kring ett Natura 2000- område gäller bestämmelsen om att dikesrensningen (kan även gälla skyddsdikning) inte får utföras utan tillstånd om den på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000 området. Skogsstyrelsen har tillsyn över skogsbruksåtgärder (bl.a. dikesrensning) som kan påverka Natura 2000 områden och länsstyrelsen prövar tillstånd. Det innebär att myndigheterna ofta behöver ha kontakt med varandra i samband med dikesrensning i eller i anslutning till ett Natura 2000 område.

Skyddsdikning

Åtgärder mot försumpning efter avverkning (skyddsdikning) kan enligt 6 § skogsvårdslagen göras när det behövs för att få en tillfredsställande återväxt eller för att återväxten ska utvecklas väl. Detta innebär att skyddsdikning är en engångsåtgärd som kan utföras för att leda bort överskottsvatten på hygget efter en föryngringsavverkning i samband med föryngringsarbetet. Åtgärden får inte leda till en varaktig sänkning av den ursprungliga grundvattennivån jämfört med innan avverkningen. Detta innebär att ”skyddsdiiken” ska vara grunda och flacka. Skyddsdiiken får sedan inte dikesrensas.

Skyddsdikning är anmälningspliktig enligt 14 § skogsvårdslagen. Anmälan är giltig i fem år. I Skogsstyrelsens allmänna råd till 30 § skogsvårdslagen anges att behovet av skyddsdikning kan minskas genom att en skärm kvarlämnas, genom att markberedning sker i form av högläggning eller att skyddsdikning kombineras med dessa åtgärder. Vidare anges att diken bör avslutas innan de når sjöar och vattendrag och att skyddsdikning bör undvikas på erosionsbenägna marker.

Markavvattning

När syftet med dikningsåtgärden är att öka fastighetens lämplighet för ett visst ändamål, oftast virkesproduktion betraktas åtgärden per definition som markavvattning. Markavvattning får, enligt 11 kap 13 § miljöbalken inte utföras utan tillstånd från länsstyrelsen. Generellt förbud mot markavvattning gäller sedan 1994 i större delen av södra och mellersta Sverige. Förbudet syftar till att bevara återstående våtmarker. För att få dispens krävs särskilda skäl. Markavvattning avser framför allt grävning av nya diken som inte är skyddsdiiken eller kompensationsdiiken och fördjupning av befintliga diken. Skyddsdikningar eller dikesrensningar som blivit felaktigt genomförda, t.ex. grävts för djupa, kan resultera i markavvatt-

ning. Bestämmelserna om tillståndsplikt och generellt förbud för markavvattning finns i 11 kap 13-14 §§ miljöbalken.

4.3 Markfuktighetsklasser

I samband med skyddsdikning eller dikesrensning är det viktigt att känna till de olika markfuktighetsklasserna. Skogsmarken kan delas in i följande markfuktighetsklasser enligt Skogshögskolans klassificeringssystem. Detta är den indelning som är vedertagen och som bl.a. redovisas i "Skogsmarkens ekologi del 2" och som gruppen anser vara viktig som en utgångspunkt i frågor kring dikningsåtgärder i skogsmark.

- Torr mark: Grundvattenytan ligger djupare än 2 meter
- Frisk mark: Grundvattenytan är i genomsnitt belägen på 1-2 meters djup.
- Fuktig mark: Grundvattenytan är i genomsnitt belägen på mindre än 1 meters djup. Typiskt är att träden oftast växer på socklar. Sommartid ska man utan svårighet kunna gå torrskodd. Inom de allra fuktigaste partierna måste man dock utnyttja tuvor. Efter häftiga regn eller i snösmältningen samlas vatten kortvarigt i små svackor.
- Blöt mark: Grundvatten bildar permanenta vattensamlingar i markytan. Dessa ståndorter har mycket dåliga dräneringsförhållanden. Man kan normalt inte ta sig fram torrskodd och barrträd kan endast undantagsvis uppträda beståndsbildande. På grund av att grundvattnet stiger i samband med avverkning kan fuktig mark i hyggesfasen tillfälligt förefalla vara blöt. Sådana ståndorter ska i sådana skeden ändå alltid klassificeras som fuktiga.

I samband med skyddsdikning är det markfuktighetsklasserna fuktig och blöt som är intressanta. Då grundvattnet finns i markytan på blöt mark går det inte att avleda tillkommande vatten efter avverkning utan att påverka den ursprungliga grundvattennivån. Detta innebär att blöt mark inte kan skyddsdikas utan sådan åtgärd är istället att anses som markavvattning per definition. Skyddsdikning på fuktig mark är möjlig men dock inte djupare än grundvattennivån. Bedömningen utgår ifrån situationen före avverkning. Dikesrensning på blöt mark kan däremot bli aktuell, men ofta kan orsaken till att marken är blöt vara att ett nytt naturtillstånd har inträtt vilket då kan innebära att åtgärden är markavvattning.

5 Gruppens ställningstagande avseende vissa frågor

I det här avsnittet presenteras gruppens ställningstaganden avseende olika situationer och exempel som kan uppstå i samband med en planerad dikesrensning och eller skyddsdikning.

5.1 Begreppet vattenanläggning

För att få rensa ett dike som inte tidigare tillståndsprövats måste det definitions- mässigt finnas en vattenanläggning där både rätten och skyldigheten att underhålla anläggningen kvarstår sedan diket anlades. Med vattenanläggning menas i det här fallet ett dike som anlagts genom vattenverksamhet. Kravet för att ett dike ska kunna betraktas som en vattenanläggning är just att diket ska kunna betraktas som ett dike och i alla fall kunna synliggöras som en tydlig grävd fördjupning i marken samt kunna vara vattenförande under delar av året. Om det inte finns någon vattenanläggning är rätten att underhålla det som varit ett dike förverkad och rensningsbegreppet kan inte längre hävdas. Observera att i normalfallet finns det ingen skyldighet att underhålla ett dike i skogen så länge inga andra (enskilda eller allmänna intresse) påverkas negativt av att man låter bli.

5.2 Nytt naturtillstånd

Om ett nytt naturtillstånd inträtt betraktas grävning i det gamla diket inte som en rensning utan istället som ny markavvattning, vilket kräver länsstyrelsens tillstånd. Begreppet nytt naturtillstånd saknar legal definition och finns inte heller särskilt enhetligt beskrivet varför begreppet kan leda till vissa tillämpningssvårigheter. Gruppen har enats om följande beskrivning av begreppet nytt naturtillstånd.

Ett nytt naturtillstånd inträder efter att diket successivt och under lång tid växt igen och förlorat sin vattenavledande förmåga samtidigt som flora och fauna eller naturmiljön i övrigt i omgivande skogsmark under tiden efter senaste dikningen förändrats och detta naturtillstånd skulle försvinna genom en rensning. Begreppet nytt naturtillstånd har en mycket stark koppling till det som ovan sagts om att rätten att underhålla en vattenanläggning kan vara förverkad om underhållsåtgärder inte utförts under lång tid. Nytt naturtillstånd ska egentligen bedömas för varje enskilt dike eller delsträcka av diket vilket innebär att det inom vissa områden av ett rensningsobjekt kan anses ha inträtt ett nytt naturtillstånd men inte i andra. Gruppen har kunnat konstatera att det är ytterst ovanligt att ett nytt naturtillstånd uppstår i sådana diken som från produktionssynpunkt lönar sig att rensa. De situationer där vi uppmärksammat nytt naturtillstånd har främst varit mindre delar i större rensningsprojekt.

5.3 Djup och läge

Dikesrensning ska inte ske djupare än diket ursprungliga djup och läge, i annat fall räknas det som markavvattning. Det innebär att även borttagande av ”trösklar” betraktas som markavvattning. Däremot om det gamla diket är förstört av storm-

eller körskador på en kort sträcka och det gamla läget inte med säkerhet går att hitta behöver grävningen inte räknas som markavvattning.

5.4 Gamla handgrävda diken

Många diken som ska rensas i skogen är gamla handgrävda diken. De kan vara slingrande och har ofta en varierad profil. Det ställer särskilda krav på stor försiktighet både vad gäller teknik och utförande vid en maskinrensning. Det finns dock inget som hindrar att dessa diken rensas maskinellt. Det avgörande är att inte det maskinrensade dikessystemets vattenavbördande funktion blir större än det ursprungliga handgrävda.

5.5 Kompletteringsdiken (ersättningsdiken)

Kompletteringsdiken som innebär upptagning av nya diken mellan de gamla istället för att rensa de ursprungliga dikena är att betrakta som tillståndspliktig markavvattning.

5.6 Kompensationsdikning

Med kompensationsdikning menas dikning för att återställa skador och avhjälpa vattenproblem som har uppkommit på grund av åtgärder på intilliggande mark. Kompensationsdikning är inte markavvattning, eftersom syftet inte är att varaktigt öka fastighetens lämplighet för ett visst ändamål, utan att återställa det ursprungliga tillståndet. Exempel på situationer i skogen som kan ligga till grund för kompensationsdikning är i särskilda situationer i samband med skogsavverkning eller avvattning från vägbanor. Dikningen i sådana situationer får inte innebära ytterligare avvattning utan bara återställa det tillstånd marken hade före åtgärden eller skadan inträffade.

5.7 Gamla täckdiken

Att ersätta täckdiken med öppna diken bedöms vara vattenverksamhet, men ej markavvattning, så länge den markavvattnande förmågan inte höjs vid grävandet av öppna diken (dvs så länge djupet inte ökar). Vattenverksamheten kan vara anmälnings- eller tillståndspliktig. Undantag från detta gäller om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom åtgärden. Det innebär att normalt hanteras denna åtgärd som rensning. Om däremot den markavvattnande förmågan höjs genom att dikesbotten förläggs djupare än vad täckdikesrören låg, innebär åtgärden en tillståndspliktig markavvattning.

5.8 Slamgropar

I samband med rensning av diken kan slamgropar anläggas för att minska slamtransporten. Ändamålsenliga slamgropar är varken anmälnings- eller tillståndspliktig vattenverksamhet.

5.9 Skada på fisket

Finns det risk för att den tilltänkta rensningen kan orsaka skada för fisket är man enligt 11 kap. 15 § 3 stycket miljöbalken skyldig att anmäla åtgärden till länsstyrelsen.

Verksamhetsutövaren är skyldig att skaffa sig den kunskap som behövs för att bedöma risken för skador för fisket. Är man osäker bör länsstyrelsen kontaktas. Finns det fisk i de diken som ska rensas gäller sannolikt anmälningsplikt. Detta är dock ytterst sällsynt i skogsmark men även i de fall det finns fisk (gäller i första hand matfisk) eller kräftor i vattendrag eller sjöar nedströms rensningsområdet kan risken för skador förekomma. Finkornsrika/humusrika marker ökar risken för skada på fisket längre bort från det rensade objekt.

5.10 Dikesrensning som berör annan fastighet

Det är alltid att rekommendera att man når en överenskommelse med andra berörda markägare innan dikesrensningen påbörjas, särskilt om tillstånd eller förrättning saknas. Detta inkluderar både vad som ska göras och vem som ska stå för kostnaderna. Det finns dock regler som anger vad man får göra, men dessa reglerar sällan vem som ska betala och hur det blir om man inte kommer överens. Krav på skadestånd med mera kan uppkomma.

Om en verksamhetsutövare för vattenförhållandena på sin egen fastighet är beroende av att det rensas på annans fastighet har man enligt 2 kap. 5 § 2 st lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet rätt (rådighet) att göra detta.

Verksamhetsutövaren har också enligt 2 kap. 6 § samma lag rätt att lägga upp rensmassor på närmaste strand om detta inte medför avsevärda olägenheter från allmän eller enskild synpunkt. Innan verksamhetsutövaren börjar rensa på annans fastighet ska man enligt 11 kap. 15 § 2 st miljöbalken alltid underrätta fastighetsägaren. Enligt 2 kap. 6 § 2 st lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är man också skyldig att särskilt underrätta fastighetsägaren innan man lägger upp rensmassor på dennes fastighet.

Ibland blir det en tvist mellan två markägare där en anser att den lider skada om diket inte rensas på grannens fastighet och ingen av dem vill utföra rensningen (11:15 § mot 11:17 § miljöbalken). Om det inte finns något tillstånd som reglerar diket djup och läge är det svårt för tillsynsmyndigheten (länsstyrelsen) att ingripa på grund av att det är mycket svårt att visa på hur rensningen ska göras när angivna dikesnivåer inte finns. Då bör i stället markägarna komma överens. Om skada påvisas kan dock länsstyrelsen behöva förelägga om att åtgärder vidtas. Det rättsliga läget för när tillsynsmyndigheten ska ingripa i den här typen av tvister är dock något oklart.

5.11 Förrättningsdiken

För de diken som är formellt tillståndsprövade (s.k. förrättningsdiken) finns beslut som har formell rättskraft. Ett tillstånd kan dock under vissa förhållanden anses förfallet. Om så är fallet har rätten att rensa diket upphört. Men normalt har de tillståndsprövade diken en stark rättskraft men både reglerna om anmälan om

skada på fisket och anmälan för samråd 12 kap. 6 § miljöbalken gäller även för dessa diken. Normalt är dessa förrättningsdiken inte så vanliga i skogsmarken.

5.12 Heterogena objekt

I samband med dikesrensning av ett objekt bedöms varje dike eller del av dike för sig med avseende på dess möjlighet och även lämplighet att rensa. Vid heterogena objekt med ofta varierande diken och miljöer är det särskilt viktigt att bedöma varje dike eller avsnitt för sig. Om diken på grund av ålder är av sådan karaktär att de inte kan rensas (nytt naturtillstånd) ska de lämnas utan åtgärd. Detsamma gäller i övre delen av ett dikessystem eller andra miljöer där diken mer eller mindre försvunnit och/eller där det har inträtt ett nytt naturtillstånd. I dessa fall finns som tidigare nämnts möjligheten att söka tillstånd för markavvattning. Övriga delar kan normalt dikesrensas. Fullt fungerande dikesavsnitt bör naturligtvis inte heller rensas i onödan. Det är särskilt viktigt att inte dika de tidigare utströmningsområdena utan lämna de som översilningsområden eller skapa slamfällor. Anpassning av dessa åtgärder kan ske inom ramen för samråd 12 kap. 6 § miljöbalken.

5.13 Rensning av naturliga vattendrag

I naturliga vattendrag är igenväxning och nedfall av träd och buskar en naturlig process. De av dessa vattendrag som tidigare inte har grävts eller fördjupats definieras inte som vattenanläggningar och därmed finns inget underhållsansvar. Den som är beroende av att vattenförhållandena består i dessa vattendrag har dock rådighet att utföra rensningar. Detta avser mer plötsliga förändringar i vattendraget såsom ras, nedrasade träd eller andra yttre omständigheter som skapar ett rensningsbehov. Sådana åtgärder kan dock vara tillstånds- eller anmälningspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.

I de naturliga vattendrag som tidigare har grävts om, fördjupats eller rensats får däremot nedrasat material och vegetation tas bort. En sådan rensning får inte omfatta en opåverkad botten. Vad som är opåverkad botten, alltså vad en rensning får omfatta, är ofta svårare att bedöma i ett naturligt vattendrag än i ett dike.

5.14 Skogsdiken som rinner ut på jordbruksmark

Många skogsdiken som rensas rinner ut i diken på jordbruksmark. Så länge rensningen av dessa diken över jordbruksmark har som syfte att avleda vatten från skogen betraktas de som en del i företaget avseende skogsdikena. Samma krav gäller även för diken över jordbruksmarken nämligen att inte rensa mer än till ursprungligt djup och läge.

5.15 Skyddsdikning

Vid skyddsdikning (jfr 4.2) får grundvattennivån inte sänkas under den nivå den hade före avverkningen. Det innebär att skyddsdikning inte kan göras på blöt mark och på fuktig mark kan skyddsdikena inte grävas djupare än grundvattennivån. Vidare ska dessa diken vara grunda och flacka diken (3-5 dm djupa) med kort funktionstid och sedan får växa igen. Kalibreringsgruppen har uppmärksam-

mat att det ofta görs för djupa diken vid skyddsdikning och att man ibland har svårt att skilja den tillfälliga föryngringsåtgärden; skyddsdikning från den mer permanenta eller återkommande åtgärden markavvattning eller dikesrensning.

Skyddsdikning är en föryngringsåtgärd och kan utföras efter avverkning för att få upp tillfredsställande återväxt och för att återväxten ska utvecklas väl. Gruppen har bedömt att om behov finns av skyddsdikning ska den göras i samband med föryngringsåtgärderna och senast när plantorna är 0,5-1 meter höga eller vid sista tidpunkt för hjälpplantering.

Kalibreringsgruppen har gjort bedömningen att skyddsdikning med syfte och utförande enligt ovan är möjligt i de fall där de gamla diken helt vuxit igen så att man gör bedömningen att det inte finns någon vattenanläggning alternativt att det inträtt ett nytt naturtillstånd. Grunda skydds diken kan grävas både i de gamla diken och mellan diken. Undantag är blöt mark som inte går att skydds dika utan att det leder till markavvattning.

Avslutning av skydds diken ska göras på hygget på lämpligaste sätt för att undvika slam- och näringstransport ut i vattendrag.

5.16 Utloppsdiken i samband med skydds dikning

Vid skydds dikning kan det vid vissa förhållanden uppstå svårighet med att få bort vattnet från området på grund av topografin. Då kan utloppsdiken behöva anläggas. Det innebär att vatten som samlas upp efter en skydds dikning kan behöva avledas genom en annan mark. Gruppen har sagt att så länge det rör sig om en kortare sträcka och åtgärden inte har någon markavvattande effekt, på marken diket leder över, behöver inte åtgärden betraktas som tillståndspliktig markavvattning. Däremot bör åtgärden hanteras som samråd 12:6 miljöbalken.

5.17 Skydds dikning och dikesrensning samtidigt

Skydds dikning kan endast ske efter föryngringsavverkning. Dikesrensning kan däremot ske både i vuxen skog och på hygget. På hygget kan därför båda åtgärderna genomföras. Anmälan för respektive åtgärd sker då lämpligen på blanketten för föryngringsavverkning enligt 14 § skogsvårdslagen där anmälan om skydds dikning ska göras och anmälan för samråd dikesrensning kan göras. Till anmälningarna ska bifogas karta med diken markerade. Här är det särskilt viktigt att skilja begreppen åt så respektive åtgärd dels handläggs korrekt av myndigheten, dels följer gängse regler vilket innebär grunda tillfälliga skydds diken och dikesrensning ner till ursprungligt djup och läge.

6 Tillsyn

För de verksamheter som omfattas av skogsvårdslagen, till exempel skyddsdikning, har Skogsstyrelsen tillsynsansvaret. Även dikesrensning är en skogsbruksåtgärd som omfattas av 30 § skogsvårdslagen. Skogsstyrelsen har också tillsynsansvaret för vissa verksamheter som omfattas av miljöbalken, till exempel, dikesrensning i skogsmark då i första hand reglerna om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken är tillämpliga. Länsstyrelsen och generalläkaren (försvarets mark) är operativ tillsynsmyndighet för all övrig vattenverksamhet. Det gäller alltså även markavvattning. Länsstyrelsen kan överlåta ansvaret för tillsynen till kommunen. I de situationer som beskrivs i rapporten är den ursprungliga avsikten med åtgärden en skogsbruksåtgärd i form av skyddsdikning eller dikesrensning. Här redovisas hur den operativa tillsynen bör gå till i olika situationer.

6.1 Skyddsdikning

Anmälan ska göras enligt 14§ skogsvårdslagen. Skogsstyrelsen kan inom ramen för ett sådan anmälan göra olika bedömningar.

Om åtgärden bedöms vara möjlig att utföra inom gällande regler för skyddsdikning bör Skogsstyrelsen meddela verksamhetsutövaren detta antingen genom ett informationsbrev inklusive folder om skyddsdikning eller om markägaren varit med i fält genom ett rådgivningskvitto. Skogsstyrelsen kan också skriva ett lagråd eller beslut om hänsyn enligt 30 § skogsvårdslagen i samband med skyddsdikningen.

Om Skogsstyrelsen anser att skyddsdikningen inte är möjlig p. g. a. att åtgärden, om den utförs, skulle resultera i en markavvattning (t.ex. objekt på blöt mark) ska Skogsstyrelsen meddela markägaren detta. Av informationen bör det framgå att den planerade åtgärden bedöms vara tillståndspliktig markavvattning och att om han eller hon avser att genomföra åtgärden måste ansökan om markavvattning göras till länsstyrelsen.

Om en åtgärd i efterhand visar sig vara en icke tillståndsgiven markavvattning har Skogsstyrelsen skyldighet att informera tillsynsmyndigheten för vattenverksamhet, dvs. länsstyrelsen. Länsstyrelsen å sin sida har en skyldighet att anmäla överträdelsen till polis- eller åklagarmyndighet om brott kan misstänkas (26 kap. 2 § MB). Länsstyrelsen har vidare en skyldighet att vidta de tillsynsåtgärder som krävs för att åstadkomma rättelse (26:1 MB). Skogsstyrelsen har, i sin egenskap av tillsynsmyndighet enligt skogsvårdslagen och skogsvårdsförordningen, en skyldighet att följa upp eventuella överträdelser mot meddelade förelägganden kring skyddsdikningen. Då Skogsstyrelsen sällan utfärdar beslut med anledning av skyddsdikning är detta sällsynt.

6.2 Dikesrensning

Om en anmälan om dikesrensning kommer in till Skogsstyrelsen för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken hanteras den normalt som ett samrådsärende. Samrådet innebär en dialog med verksamhetsutövaren (normalt markägaren) där syftet är att

klara ut vilken inverkan dikesrensningen kan få på naturmiljön och vilka anpassningar som kan vara aktuella. Samrådet kan variera i omfattning. De enklaste samråden resulterar i ett kort skriftligt meddelande att Skogsstyrelsen inte har något att erinra mot rensningen. I många fall kommer Skogsstyrelsen och markägaren överens om anpassningar och försiktighetsmått som formuleras i samrådet. Om man inte är överens eller om Skogsstyrelsen i övrigt anser det befogat så kan Skogsstyrelsen besluta om föreläggande eller förbud.

Bedömer Skogsstyrelsen att dikesrensningen inte är möjlig på grund av att åtgärden, om den utförs skulle resultera i markavvattning ska Skogsstyrelsen meddela markägaren detta och att om han eller hon avser att genomföra åtgärden måste ansökan om markavvattning göras till länsstyrelsen. Om delar av rensningen är att betrakta som markavvattning (till exempel nytt naturtillstånd eller att det inte finns någon vattenanläggning) är det lämpligt att i samrådet komma överens om att inte rensa dessa partier. Denna anpassning utgör dessutom ofta bra miljöhänsyn. Om man inte blir överens avseende detta meddelar Skogsstyrelsen på motsvarande sätt som ovan att åtgärden (del av åtgärden) betraktas som markavvattning och kräver tillstånd av länsstyrelsen.

Om Skogsstyrelsen bedömer att fisket kan skadas hänvisar Skogsstyrelsen på motsvarande sätt att anmälan ska göras till länsstyrelsen. Kan man i samrådet komma överens om åtgärder som innebär att fisket inte skadas (till exempel lämna sista biten i anslutning till sjö eller å eller bäck orensad) kan dessa ingå i samrådet. Om markägaren eller Skogsstyrelsen är osäker bör länsstyrelsen kontaktas kring frågor som gäller skada på fisket.

Om en utförd dikesrensning i efterhand visar sig vara en tillståndspliktig markavvattning, ska länsstyrelsen, på samma sätt som gäller för felaktiga skyddsdiken, såsom tillsynsmyndighet för vattenverksamhet, anmäla överträdelsen till polis- eller åklagarmyndighet om brott kan misstänkas (26 kap. 2 § MB). Länsstyrelsen har vidare en skyldighet att vidta de tillsynsåtgärder som krävs för att åstadkomma rättelse (26:1 MB). Skogsstyrelsen har, i sin egenskap av tillsynsmyndighet för skogsbruksåtgärder enligt 12 kap. 6 § miljöbalken en skyldighet att följa upp eventuella överträdelser mot eventuellt meddelade beslut om föreläggande och förbud. I övrigt ska Skogsstyrelsen vara länsstyrelsen behjälplig vid bedömningar och eventuella tidigare kontakter med verksamhetsutövaren kring samråd i ärendet.

6.3 Samarbete mellan myndigheterna

Dessa ärenden (dikesrensning och skyddsdikning) kommer normalt in som anmälningar till Skogsstyrelsen. Skogsstyrelsen gör sedan en bedömning av åtgärderna och utövar nödvändig tillsyn. Skyddsdikning hanteras inom skogsvårdslagen medan dikesrensning kan hanteras både inom samrådsbestämmelserna enligt 12 kap. 6 § miljöbalken och 30 § skogsvårdslagen, bedömningen görs mycket utifrån föreskrifter och allmänna råd i 30 § skogsvårdslagen och hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken.

Är Skogsstyrelsen tveksam kring ansvarig tillsynsmyndighet av ett ärende bör alltid länsstyrelsen kontaktas. Det gäller då främst om åtgärden kan betraktas som markavvattning (skyddsdikning på blöt mark och dikesrensning i samband med

nytt naturtillstånd eller annat djup eller läge) eller om fisket kan skadas. Dessa kontakter kan vara både mer formella där Skogsstyrelsen inhämtar länsstyrelsens synpunkter som informella genom telefon eller e-post. Om det finns behov kan myndigheterna också behöva göra gemensamma fältbesök.

När skyddsdikningen eller rensningen uppmärksammas efter att den utförts och den bedöms inte utförts enligt gällande regler bör Skogsstyrelsen alltid kontakta länsstyrelsen. Dessa ärenden hanteras sedan utifrån den beskrivning som finns under avsnitt 6.1 och 6.2.

7 Egenkontroll

Den som bedriver en verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön ska fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana effekter – så kallad egenkontroll. Egenkontrollansvaret innebär också att verksamhetsutövaren genom egna undersökningar eller på något annat sätt ska ”hålla sig underrättad” om verksamhetens påverkan på människors hälsa och miljön, dvs. hålla reda på vad som händer i omgivningen till följd av verksamheten. Hur omfattande egenkontrollen bör vara beror på verksamhetens omfattning och vilken påverkan på miljön den kan orsaka.

I 26 kap. 19 § miljöbalken finns regler om egenkontroll. Vid dikning och rensning är påverkan på miljön större än vid normal drift. Det innebär att egenkontrollen då ofta behöver vara mer omfattande än annars. Det är viktigt att säkerställa att en rensning inte är för djup eller bred, och att grumlighet och läckage av närsalter hålls på en acceptabel nivå. Vid en rensning är det som nämnts också viktigt att anpassa tidpunkten för genomförandet. Rensmassorna måste hanteras på ett korrekt sätt. Verksamhetsutövaren ska alltid kunna visa vad som är den lagliga nivån, dvs till vilket djup och läge en rensning får utföras utan att tillstånd för markavvattning behöver sökas. Vidare ska verksamhetsutövaren känna till hur negativa effekter av rensningen kan begränsas, samt hur rensningen av diken ska genomföras för att förebygga påverkan på miljön. Det är bra om Skogsstyrelsen respektive länsstyrelsen informerar verksamhetsutövaren om egenkontroll och vad det innebär.

8 Viktig miljöhänsyn i samband med rensning och skyddsdikning

Här följer de viktigaste miljöhänsynsåtgärderna i samband med dikesrensning och skyddsdikning

1. Rensa och skyddsдика inte mer än nödvändigt.
2. Planera åtgärden både på rummet och i fält.
3. Lämna surdråg, blöta partier och impediment orörda.
4. Gräv inte onödig djupa diken. Det innebär vid rensning aldrig djupare än gammal botten och i samband med skyddsdikning 0,3-0,5 m djupa diken.
5. Rensa eller skyddsдика aldrig ända ut i vattendrag (bäck, å eller sjö)
6. Begränsa transport av slam genom att anlägga slamgropar eller låta vattnet översila ner i sluttningar.

9 Checklista

Till rapporten finns en checklista som sammanfattar och tydliggör hanteringen av ett ärende. Den finns som bilaga 1 till rapporten.

10 Minnesanteckningar från kalibreringsövningar

I projektet ingick att ta fram några demonstrationsområden samt att genomföra kalibreringsövningar för personal på Skogsstyrelsens distrikt och länsstyrelserna. Dessa övningar skedde på tre platser Ljungby, Gävle och Umeå. Minnesanteckningar med foton bifogas (bilaga 2,3 och 4) som viktiga och tydliggörande exempel på olika konkreta situationer. Hur områdena kan användas i framtiden är dock osäkert då de fysiska förutsättningarna ändras allt eftersom diken växer.

11 Litteraturförteckning

Här följer en lista på litteratur som använts i projektet och som kan vara användbart som både fördjupningslitteratur och informationsmaterial.

- Dikesrensningens regelverk, meddelande nr 1 2009, Skogsstyrelsen
- Markavvattning och rensning handbok för tillämpningen av bestämmelserna i 11 kapitlet i miljöbalken, Handbok 2009:5, Naturvårdsverket
- Vägledning för hantering av markavvattning, 2006-12-01, Miljösamverkan i Sverige Länsstyrelserna
- Stöd i hantering av dikningsärenden, PM-skog 2009-12-03, Skogsstyrelsen
- Folder skyddsdikning, Skogsstyrelsen
- Folder Rensning av skogsdiken, Skogsstyrelsen

Bilagor

- 1. Checklista**
- 2. Minnesanteckningar från Ljungby**
- 3. Minnesanteckningar från Gävle**
- 4. Minnesanteckningar från Umeå**

Bilaga 1**Checklista – kom ihåg vid bedömning av skyddsdikning och/eller dikesrensning**

Faktorer att ta med i bedömning i samband med planerad skyddsdikning eller dikesrensning
Mer utförlig information finns i rapporten, checklistan är främst ett stöd i fält.

A. Utgångspunkt: någon vill skyddsrika ett hygge**1. Kan objektet skyddsrikas utan att det blir en tillståndspliktig markavvattning?**

- ✓ Vad är syftet med åtgärden? För skyddsdikning gäller tillfällig åtgärd i samband med föryngringsavverkning för att få upp en tillfredsställande återväxt.
- ✓ Är skyddsdikningen anmäld enligt 14 § SVL? Viss information om åtgärden kan erhållas i anmälan.
- ✓ Är hela området produktiv skogsmark? Ingen skyddsdikning på impediment
- ✓ Vilken är markfuktighetsklassen? Skyddsdikning kan per definition inte utföras på blöt mark utan resulterar då i en markavvattning. Vid skyddsdikning på fuktig mark kan inte skyddsdikena vara djupare än grundvattennivån före avverkning.
- ✓ Hur blött var objektet före respektive efter avverkning? Kan man bedöma om grundvattennivån har höjts efter avverkningen jämfört med hur det såg ut innan?
- ✓ Variation inom objektet. Är det olika högt markvatten i olika delar av objektet? Finns det blöta delar i området? Anpassa skyddsdikningen inom objektet.
- ✓ Om åtgärden bedöms vara en skyddsdikning kan Skogsstyrelsen antingen meddela sökande att åtgärden är OK eller inte höra av sig alls (= åtgärden är OK), alternativt meddela råd om anpassning enligt 30 § SvL. Sista alternativet är att meddela besluta om förbud eller föreläggande enligt 30 § SvL.
- ✓ Om det i stället visar sig att åtgärden bedöms innebära en tillståndspliktig markavvattning informeras sökande av Skogsstyrelsen om denna bedömning. Då kan verksamhetsutövaren antingen avstå från åtgärden eller söka tillstånd hos länsstyrelsen.

2. Berörs annan lagstiftning av åtgärden? Är den hinder för åtgärden? Krävs hänsyn?

- ✓ Föreskrifter för vattenskyddsområde (7 kap 21-22 §§ miljöbalken)
- ✓ Skada på fisket (11 kap 15 § miljöbalken)
- ✓ Naturreservatsföreskrifter (7 kap 4-8 §§ miljöbalken)
- ✓ Natura 2000 (på platsen eller upp-/nedströms) (7 kap. 28 a § miljöbalken)
- ✓ Biotopskydd (7 kap. 11 § miljöbalken) eller naturvårdsavtal
- ✓ Artskyddsförordningen (2007:845)
- ✓ Kulturminneslagen

3. Skogsstyrelsens tillsyn enligt 30 § SVL och rådgivning vid skyddsdikning.

- ✓ Finns naturvärden direkt kopplade till skyddsdikningen? Bedöm dessa och hantera de i enlighet med 30 §. Kan innebära att småkärr och blöta partier lämnas och att skyddsdikena planeras så de inte påverkar annan hänsyn.
- ✓ Finns andra inventeringar som anger naturvärden som sumpskogsinventering, våtmarksinventering, nyckelbiotoper, naturvärdesobjekt, rödlistade arter etc.

- ✓ Vid skyddsdikning gäller grunda och flacka diken (3-5 dm djupa) med kort funktions-tid som sedan får växa igen.
- ✓ Markens lutning. Påverkar t ex risk för erosion och naturlig borttrinning
- ✓ Jordart (benägenhet för sedimenttransport och grumling)
- ✓ Var tar vattnet vägen nedströms?
- ✓ Fiske upp-/nedströms
- ✓ Kulturlämningar
- ✓ Vilken är produktionsnyttan med åtgärden? Hög/låg
- ✓ Finns det alternativ till skyddsdikning? Högläggning, dikesrensning, val av trädslag
- ✓ Behov av skyddsåtgärder skyddsdiika aldrig ut sjöar och vattendrag, förhindra grum-ling genom översilning och eller slamfällor
- ✓ Tidpunkt, skyddsdiika inte under högvattenperiod.

B. Utgångspunkt: någon vill rensa befintliga diken

1. Är det lagligt att rensa diket eller är det tillståndspliktig markavvattning ?

Bedömning görs för varje dike eller del av dike.

- ✓ Vilket är syftet med dikesrensningen? För att betraktas som rensning ska åtgärden ske för att bibehålla vattnets ursprungliga djup och läge.
- ✓ Är diket lagligt? Normalt betraktas diken grävda före 1986 som lagliga. För diken ef-ter 1986 krävs det tillstånd. För s.k. förrättningsdiken (inte så vanliga i skogsmark) gäller särskilda bestämmelser.
- ✓ Finns det information om diket, t ex dess ursprungliga djup och läge? Behöver den in-formationen begäras in för att kunna göra en bedömning? Vanligen sker det i samband med samråd 12:6 miljöbalken.
- ✓ Går det att rensa diket utan att göra fördjupningar mot ursprungligt djup för hela di-ke? Vissa delar kanske kan rensas lagligt medan andra delar skulle innebära till-ståndspliktig markavvattning.
- ✓ Är vattnet ett naturligt vattendrag? Se kapitel 5.13 i rapporten
- ✓ Berörs annan fastighet se kapitel 5.10 i rapporten
- ✓ Avser man att rätta eller ersätta det gamla diket med ett nytt? Dessa ses som komplette-ringsdiken och är tillståndspliktig markavvattning.
- ✓ Kvarstår rättigheten/skyldigheten att rensa ett dike eller del av dike? Två begrepp att ta ställning till Se kapitel 5.1 och 5.2 i rapporten
 - är diket fortfarande att betrakta som en **vattenanläggning** d.v.s. finns fortfarande ett dike som går att synliggöra och i alla fall under delar av året vara vattenförande. Finns ingen vattenanläggning får man inte rensa.
 - har ett **nytt naturtillstånd** inträtt? Att titta på, om naturmiljön i och runt diket åter-gått till den som liknar den innan dikningen (återförsumpning). Ser miljön i diket ut ungefär som i omgivande miljö (vegetation, fuktighet) och har diket förlorat sin vat-tenavledande förmåga. Om nytt naturtillstånd har inträtt betraktas åtgärden som till-ståndspliktig markavvattning.
- ✓ Dikesrensningen hanteras normalt som samråd 12:6 miljöbalken där ofta markägare och Skogsstyrelsen kommer överens om åtgärdens utförande som redovisas i ett sam-rådsprotokoll. I enstaka fall beslut om föreläggande eller förbud.
- ✓ Om bedömningen görs att diket inte kan rensas lagligt ska Skogsstyrelsen informera sökande om att åtgärden bedöms vara tillståndspliktig markavvattning. Då kan verk-samhetsutövaren antingen avstå från åtgärden eller söka tillstånd hos länsstyrelsen.

2. Berörs annan lagstiftning av åtgärden? Är den hinder för åtgärden? Krävs hänsyn?

- ✓ Samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken med Skogsstyrelsen
- ✓ Skada på fisket (11 kap 15 § miljöbalken)
- ✓ Föreskrifter för skyddsområde för vattentäkt (7 kap 21-22 §§ miljöbalken)
- ✓ Naturreservatsföreskrifter (7 kap 4-8 §§ miljöbalken)
- ✓ Natura 2000 (på platsen eller upp-/nedströms) (7 kap. 28 a § miljöbalken)
- ✓ Biotopskydd(7kap. 11 § miljöbalken) eller naturvårdsavtal
- ✓ Artskyddsförordningen (2007:845)
- ✓ Kulturminneslagen

3. Skogsstyrelsens tillsyn och rådgivning vid dikesrensning.

- ✓ Finns naturvärden direkt kopplade till dikesrensningen? Bedöm dessa och hantera de i samrådet och i enlighet med 30 §. Kan innebära att småkärr och blöta partier eller diken med nytt naturtillstånd lämnas orensade.
- ✓ Andra naturvärden som sumpskog, våtmarksinventering, nyckelbiotoper eller naturvärdesobjekt, rödlistade arter etc
- ✓ Vilken produktionsnytta erhålls genom rensning? Vilken nytta gjorde diken efter att de en gång grävdes? Hög/låg
- ✓ Markens lutning. Påverkar t ex risk för erosion och naturlig borttrinning
- ✓ Var tar vattnet vägen nedströms?
- ✓ Jordart (benägenhet för sedimenttransport och grumling)
- ✓ Ursprungligt lagligt djup och läge
- ✓ Kulturlämningar
- ✓ Resultatet av ett samråd kan i de fall det finns diken som inte kan rensas (som skulle innebära tillståndspliktig markavvattnings) innebära att de diken undantas från rensningsåtgärden
- ✓ Behov av skyddsåtgärder dikesrensa aldrig ut sjöar och vattendrag, förhindra grumling genom översilning och eller slamfällor och låta vissa delar förbli orensade
- ✓ Tidpunkt, dikesrensa inte under högvattenperiod.

Sammanfattning av när och hur olika åtgärder bedöms vara rensning respektive skyddsdikning samt tillståndspliktig markavvattning

○ **Åtgärd i samband med föryngringsavverkning**

Gamla diken som inte är skydds diken = dikesrensning

Inga gamla diken = skyddsdikning

Delvis tidigare dikat = både dikesrensning och skyddsdikning

○ **Åtgärd ej i samband med föryngringsavverkning**

Endast dikesrensning av gamla diken som inte är skydds diken

Åtgärder som inte är tillståndspliktig markavvattning

- Skyddsdikning (syfte: tillfällig åtgärd efter avverkning för att få tillfredställande återväxt)
- Skyddsdikning i gamla igenvuxna diken
- Dikesrensning till ursprungligt (senast lagliga) djup och läge (syfte att underhålla befintliga diken)
- Slamgropar i samband med dikesrensning
- Kompensationsdikning (för att återställa uppkomna skador)
- Normala vägdiken med syfte att avvattna vägkroppen

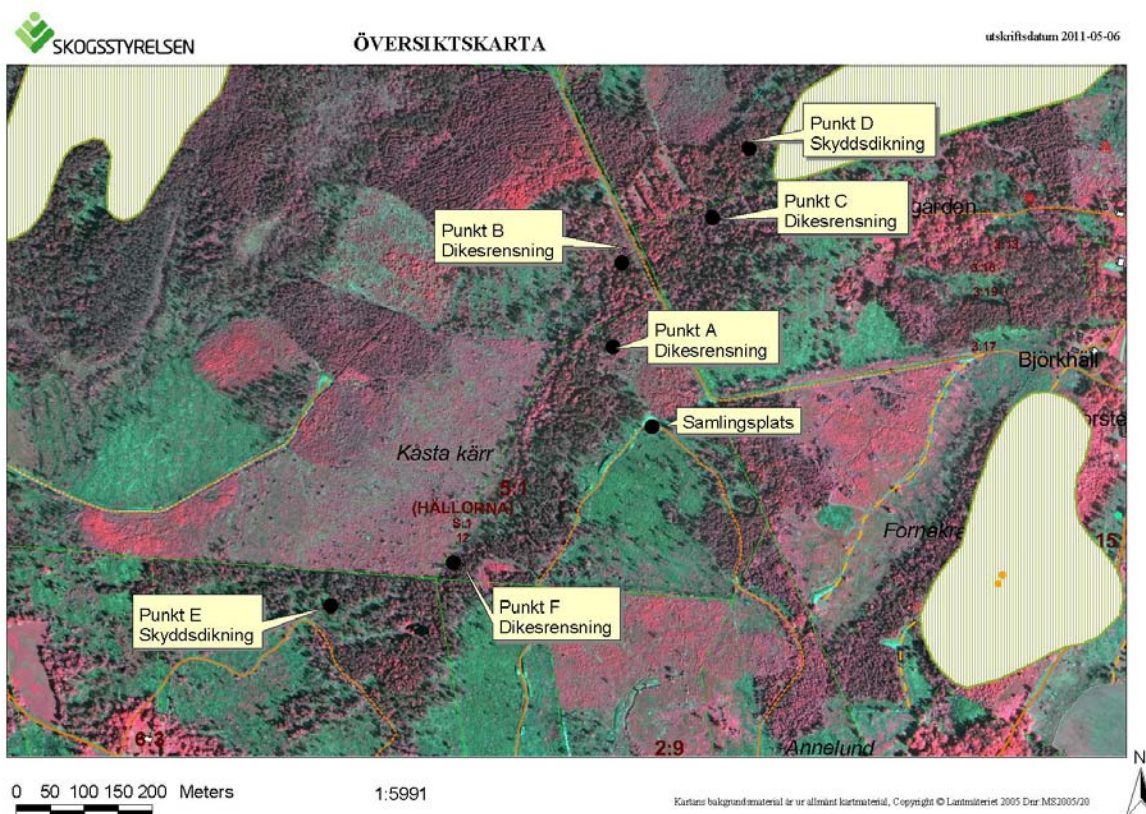
Åtgärder som är tillståndspliktig markavvattning (M) eller övrig vattenverksamhet (V)

- Rensning av naturliga vattendrag så när som på rensning av plötsligt uppkomna hinder (V)
- Rensning av diken där det uppstått nytt naturtillstånd eller diken som idag inte är någon vattenanläggning (M)
- Öppna upp gamla täckdiken (dikesrensning kan vara V normalt undantag 11 kap 12§)
- Skyddsdikning kan per definition inte göras på blöt mark eller impediment utan skyddsdikning i sådana områden kräver tillstånd (M)
- Rätning eller ändring av befintliga diken. (M)
- Kompletteringsdiken (nya diken som ersätter gamla) (M)
- Punktviss eller permanent fördjupning av befintliga diken, förutom slamgropar/slamfickor som inte är tillståndspliktiga (M)
- All ny dikning som syftar till att varaktigt höja en fastighets lämplighet för ett visst ändamål (t ex högre skogsproduktion) (M)

Kalibreringsövning dikningsåtgärder i skogen i Ljungby 14 september 2011

Området ligger ca 140 m ö havet, ca 900 mm nederbörd per år. Frekventa våfroster förekommer i låg terräng. Genomsnittlig skogsproduktion är ca 5,0 m³sk/ha och år. Det innebär en något lägre genomsnittsproduktion än normalt för trakten. Området täcks i huvudsak torvmark med ett växlande torvdjup på 20-80 cm. Markfuktighetsklass i huvudsak fuktig med inslag av blöt främst närmast diken. Mycket flack mark med delvis fungerande diken genom området. I området finns inga registrerade nyckelbiotoper eller objekt med höga naturvärden. Mindre orörda sumpskogsfläckar har sannolikt de högsta naturvärdena.

Karta med punkterna inlagda. När det gäller hantering och handläggning av olika typer av ärenden se rapporten. Här följer en kortfattad beskrivning med foton av de olika punkterna.

Ljungbykalibrering

Postadress
Huvudkontor
Skogsstyrelsen
551 83 Jönköping

Besöksadress
Vallgatan 8
Jönköping

Telefon
036-35 93 00
Fax
036-16 61 70

Organisationsnr
202100-5612
Momsreg.nr
SE202100561201

E-post
skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
www.skogsstyrelsen.se

Punkt A. Frågan var får vi rensa detta dike.

Här var gruppen och deltagarna helt överens om att diket får rensas till ursprungligt djup och läge. Det finns en vattenanläggning som har en viss vattenavledande funktion vilket innebär att man har både har rätt och i vissa situationer skyldighet att underhålla diket.

Punkt B. Nytt naturtillstånd?

Bilderna nedan visar det igenvuxna diket och miljön runt dikenena.

Här var kalibreringsgruppen och deltagarna inte helt överens i bedömningarna. Kalibreringsgruppens uppfattning är att här har nytt naturtillstånd inträtt. Bilderna visar i princip helt igenvuxna diken med vitmossor, torv och träd. Detta i kombination med att även vegetationen runt omkring i stort sett återgått till sitt ursprungliga läge med en dominans av hydrofila växter ger en bild av nytt naturtillstånd. Även den markavvattnande effekten av det gamla diket har i stort sett upphört. I och med att vi nu var där under en mycket regnig period kunde man dock se en viss vattentransport i det ursprungliga diket. Även i opåverkade våtmarker sker en viss kanalisering av överskottsvattnen i samband med långvariga regnperioder. Bilden av nytt naturtillstånd var mest tydligt närmast gränsen för den dikade delen (se den undre bilden och som det ser ut bortom den dikade delen).

Många av deltagarna tyckte nog att det inte var nytt naturtillstånd trots att alla var överens om att det var ett gränsfall. Skälen för det var bl.a. att diket ändå hade en viss funktion och att naturtillståndet runt diket såg ut som det alltid har gjort. Dessutom "rann" det vatten i diket och man såg möjligheter att göra en försiktig rensning i diket.

Gruppen står kvar vid bedömningen om att det är nytt naturtillstånd (om än ett gränsfall). Nytt naturtillstånd kan beröra en sträcka av ett dike eller enskilda diken i ett dikessystem. I en sådan här situation när det berör mitt i ett dikesystem kan det vara svårare att finna en bra lösning. En lösning kan bli att man i samrådet kommer överens om att inte rensa ett sådant här parti av dikessystemet utan låta vattnet stanna upp. Någon bland deltagarna ansåg det som mycket lämpligt att lämna en sådan här blöt sumpskog orensad som naturhänsyn. Det stoppar upp vatten, humus och näringsämnen vilket läckagemässigt är en fördel. Risken kan vara att man får en dämningseffekt då fallet är så pass litet. Vill markägaren dikesrensa och om Skogsstyrelsen gör bedömningen att det rör sig om "nytt naturtillstånd" ska Skogsstyrelsen upplysa markägaren att om åtgärden utförs kan den komma att betraktas som markavvattning vilket kräver tillstånd från länsstyrelsen och i vissa områden även dispens från förbud.

Punkt D Planerad skyddsdikning Kortare övning om anmäld skyddsdikning**Bild med vy mot den blöta delen av objektet.**

Objektet var en gammal blandskog på fuktig torvmark. Markfuktighetsklassen på den del vi vandrade igenom var fuktig (med inslag av frisk). Ungefär där vi stannade övergick det till blöt mark med högre andel löv och tall. Vi var överens om att fram till den blöta delen kunde skyddsdikning vara ett alternativ som en förnygringsåtgärd i samband med plantering. Däremot kan man inte skyddsдика den blöta delen. Blöt mark definieras som mark där grundvattnet finns i ytan och man har svårt att ta sig torrskodd fram även under torrare perioder.

Det som gäller vid skyddsdikning är grunda (0,3-0,5 m djupa), flacka och tillfälliga diken som inte ska underhållas (så när som på tillfälligt nedrasat material under en begränsad tid för att "återväxten utvecklas väl". I det här fallet var många inne på att det kanske skulle räcka med några avskärningsdiken i överkanten av beståndet.

Punkt C Gamla igenvuxna diken

Här tog vi upp begreppet vattenanläggning. Med vattenanläggning menas i det här fallet ett dike som anlagts genom vattenverksamhet. Kravet för att ett dike ska kunna betraktas som en vattenanläggning är just att diket ska kunna kännas igen som ett dike och i alla fall kunna synliggöras som en tydlig grävd fördjupning i marken samt kunna vara vattenförande under delar av året. Om det inte finns någon vattenanläggning är rätten att underhålla det som varit ett dike förverkad och rensningsbegreppet kan inte längre hävdas.

I det här fallet var vi överens om att det inte längre fanns någon vattenanläggning. Sannolikt har här funnits gamla diken från tiden när det var öppen mark här. Grova träd i diket och upphörd vattenavledande funktion är signaler på detta.

Lunch

Punkt E Utförd ”Skyddsdikning

Efter lunch började vi med att titta på en utförd ”skyddsdikning”. Hygget var ungefär som de andra markerna vi tittat på (fuktig torvmark). I det här fallet blev diken (som det så ofta blir) betydligt djupare, snarare 80-100 cm. Vår uppfattning var ganska samstämt att utförd åtgärd är en markavvattning. Man har alltså påverkat marken i sådan omfattning att vi har fått en långsiktig produktionsökning. Av naturliga skäl är diken inte så djupa högre upp i dikessystemet. Mängden uppgrävda block talar också för att man gjort en ”mer permanent åtgärd.

Hanteringen av sådana här ärenden blir att Skogsstyrelsen meddelar länsstyrelsen om våra iakttagelser nämligen att anmäld skyddsdikning har resulterat i som Skogsstyrelsen bedömer en markavvattning. Sedan är det upp till länsstyrelsen att bedöma om det finns skäl till åtalsanmälan. I de situationer som Skogsstyrelsen fattat beslut (mindre vanligt) kring planerad skyddsdikning eller dikesrensning har Skogsstyrelsen tillsyn avseende uppföljning av fattade beslut

Punkt F Utförd ”dikesrensning”

På vägen tillbaka passerar vi en dikesrensning. Vi var överens om att den var mer än bara en rensning, alltså markavvattning. Mängden block och stenar tyder på att inte bara någon nedrasad sten tagits upp utan att man grävt djupare än den ursprungliga botten eftersom en rensning innebär att ta bort sediment och vegetation i diket. Men samtidigt är det svårt att påvisa gammal dikesbotten. Här har markägaren ett ansvar att veta om gammal dikesbotten och överhuvudtaget bedriva verksamheten i enlighet med 2:a kapitlet miljöbalken (allmänna hänsynsregler)

Här var åtgärden gjord för att inte dränka grannens skog. Här tog vi även upp begreppet rådhighet. Det innebär att man har rätt att rensa på annans mark i de fall man är beroende av en vattenanläggning och lider skada om vattenanläggningen inte underhålls. Men innan rensningen påbörjas ska den andre markägaren underrättas. Genomgående vad gäller att rensa på annans mark är att markägarna bör komma överens. Svårt för myndigheten att gå in och medla i de situationerna när de inte kan komma överens när det gäller icke olagliga diken som inte har något tillstånd.

Kalibreringsövning dikningsåtgärder i skogen i Gävle 27 september 2011

Under dagen besöktes 3 objekt. På det första tittade vi på rensat dike och orensade diken i anslutning till de rensade. Dessutom diskuterade vi skydds-dikning på ett hygge intill. På det andra objektet tittade vi på ett förrättnings-dike och ett område med gamla igenvuxna diken. Avslutningsvis tittade vi på ett alkärr med utströmningsområde.

Punkt A 1. Var diken OK att rensa och har de gjort på rätt sätt?

Här var gruppen och deltagarna helt överens om att diken kunde rensas och att det så långt vi kunde se har skett till gammalt djup och läge. Att bedöma gammalt djup kan vara svårt och då särskilt på torvmark.

Vi avslutade sedan med att gå upp till där de slutat rensa. Vi var överens om att det var lämpligt att inte rensa längre. Ungefär där de slutade rensa övergick skogen i en mycket lågproducerande del på gränsen till impediment. Samtidigt så vi att diket inte hade karaktären av nytt naturtillstånd. Däremot är diketsrensning en vattenverksamhet och då gäller 11 kap. 6 § miljöbalken nämligen att "en vattenverksamhet får bedrivas endast om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av denna". Det innebär att rensning på svag mark och impediment lättare kan förbjudas om den skulle innebära negativa effekter på miljön.

Punkt A 2 Nytt naturtillstånd?

Här var kalibreringsgruppen och deltagarna överens om att det inte var nytt naturtillstånd trots att diket kraftigt hade växt igen. Dels hade diket fortfarande en viss avvattnande funktion dels hade den omgivande skogen inte förändrats i någon större utsträckning. Längst upp mot det rensade diket fanns en kortare sträcka (ca 10 meter) som gick över mot nytt naturtillstånd. Hanteringen av ärenden se rapport avsnitt 6 tillsyn.

Punkt A 3 Planerad skyddsdikning (obs fingerat då hygget var höglagt)

Ute på hygget diskuterade vi skyddsdikning. Här var vi överens om att hygget skulle kunna skyddsdikas (i det här fallet fuktig torvmark) Den enda situation där vi kan säga att skyddsdkning inte är möjlig är på blöt mark.

Det som gäller för skyddsdikning är grunda (0,3-0,5m) och flacka diken. Ett genomgående problem som arbetsgruppen har kunnat se, när vi tittat på skyddsdikningar, är att de görs för djupa och ofta med en markavvattnande effekt. Skogsstyrelsen måste tydligare informera om vad som gäller för skyddsdikning och i samband med dessa anmälningar på något sätt göra en återkoppling till markägaren, kan vara fältbesök (om möjligt med koppling till LBP-projekt), telefonsamtal, skriftligt (rådgivningskvitto eller information) och helst bifoga foldern ”skyddsdikning”

Punkt B 1 Förrättningsdiken

Det visade sig att det stora diket var ett förrättningsdike från 1894. För dessa diken finns särskilda bestämmelser. I Gävleborgs län har länsstyrelsen tagit fram ett särskilt kartsikt med dessa diken som Skogsstyrelsen har tillgång till. Dessa diken får rensas till de nivåer som anges i förrättningshandlingarna.

Punkt B 2 Rensning av gamla otydliga diken och eller skyddsdikning

En 80 årig tallskog på en fuktig torvmark. Vi tittade först på flera gamla otydliga diken i objektet. Här var den uppfattningen att dessa diken inte var möjliga att rensa. Orsaken i princip helt igenvuxna utan någon vattenavledande förmåga. Här kan vi tala om att det inte finns någon vattenanläggning, alltså inga diken att rensa. Däremot det fanns inget som hindrade att skyddsdika objektet vid avverkning för att avleda den tillfälliga försumpningen efter avverkning. Men då gäller grunda tillfälliga diken. Det går även att skyddsdika ett gammalt dike.

Punkt C Alkärr Får man utföra någon form av dikning här?

En värdefull våtmarksmiljö. Objekt där vi alla var överens om att ingen dikning bör (får) ske. Ingen rensning i utloppet från kärret då det har karaktär av naturliga vattendrag. Här kan endast nedfallna träd och träddeklar tas bort. I kärret fanns inga diken att rensa. Även om rensning skett ovanför objektet bör vattnet släppas fritt genom en sådan här miljö. Markfuktighetsklass blöt innebär att man inte får skyddsrika vid eventuell avverkning. Bra exempel på en värdefull miljö som bör lämnas vare sig objektet är stort eller litet eller om det ingår som en del i ett större objekt.

Kalibreringsövning dikningsåtgärder i skogen i Umeå 21 september 2011

Under dagen besöktes två större objekt. Det första var ett dike anmält för rensning där man även avsåg at skyddsdika hyggesdelen. Det andra objektet var ett rensat/skyddsdikat hygge. Under lunchen hade vi också genomgång av ett "kraftfullt" rensat/skyddsdikat objekt som vi inte hann titta på.

Karta över första objektet. En ca 2 km lång rensning som startar på hygget i norr och slutar i ån i söder.

Objekt 1. A . Frågan får vi rensa dike fram till hyggeskanten och kan man skyddsdika hygget ?

Här var gruppen och deltagarna helt överens om att diket och även de befintliga sidodikena får rensas till gammalt djup och läge. Det fanns även möjlighet att skyddsdika hygget. De nya skyddsdikena ska då vara grunda (0,3-0,5 meter djupa) med flacka slänter och vara tillfälliga. Däremot ingen skyddsdikning i de blöta partierna på hygget. Längst ner på hygget (där bilden är tagen) var det på gränsen till blöt mark

Punkt 1 B Nytt naturtillstånd?

Kalibreringsgruppen och deltagarna var överens om att här är det nytt naturtillstånd. Bilden visar ett helt igenvuxet dike med vitmossor, torv och träd. Detta i kombination med att även vegetationen runt omkring i stort sett återgått till sitt ursprungliga läge med en dominans av hydrofila växter ger en bild av nytt naturtillstånd. Även den vattenavledande funktionen av det gamla diket har i stort sett helt upphört. Däremot diket som gick åt andra hållet (österut) var inte nytt naturtillstånd, det var ett vattenfyllt dike med långsam avrinning.

Nytt naturtillstånd kan beröra en sträcka av ett dike eller enskilda diken i ett dikessystem. I samrådet kring dikesrensningen försöker man komma överens om att inte rensa de partier som har nytt naturtillstånd och formulera detta i text.. Vill man rensa om man gör bedömningen "nytt naturtillstånd" ska Skogsstyrelsen meddela markägaren att åtgärden kräver tillstånd som söks hos länsstyrelsen.

Punkt 1 C Rensning över myr

Här går det gamla diket ut över en öppen myr. Samtidigt övergår det gamla diket i ett nytt naturtillstånd vilket innebär att grävning i diket här betraktas som markavvattning. Här har vegetationen i diket och i miljön runtomkring återgått till läget före dikning, eller egentligen har miljön i den trädlösa delen överhuvudtaget aldrig ändrats. Rensning i den här delen kräver således tillstånd av länsstyrelsen.

Punkt 1 D Får man skydddika i området med plantskog

Det gamla diket som passerar igenom ungskogen får rensas. Däremot var vi överens om att det inte går att skyddsdika plantskogen i övrigt då det inte fanns något behov av skyddsdikning för att få tillfredsställande återväxt eller för att återväxten ska utvecklas väl. Överskottsvatten var inget problem i den här plantskogen. Däremot skulle en plantskog i samma höjd (0,5 -1 meters höjd) som fortfarande är kraftigt försumpad kunna skyddsdikas om behov fanns. Men då grunda diken som enbart syftar till att få bort överskottsvatten som sedan får gå igen med tiden.

Punkt 1 E Hur gör man om markägare inte är överens kring en dikesrensning

Här var situationen sådan att en markägare i slutet av dikessystemet inte var intresserad av rensning. Dessutom hade diket här en annan karaktär som innebär att det hade ett naturligt fall och rann undan på ett tillfredsställande sätt. Här diskuterade vi begreppet rådighet (rätt att rensa på annans mark) Det innebär att man har rätt att rensa på annans mark i de fall man måste det för underhåll av vattenanläggningen om man annars lider skada. Men genomgående vad gäller att rensa på annans mark är att markägarna bör komma överens. Det gäller både om det bör rensas och vem som står för kostnaden.. Svårt för myndigheten att gå in och medla i de situationerna när de inte kan komma överens när det gäller icke olagliga diken som inte har något tillstånd.

Punkt 1 F Dikets utlopp i annat vattendrag

Här tog vi upp frågor med anledning av dikets utlopp i ån. Om fisket kan skadas ska rensningen anmälas till länsstyrelsen. I det här fallet bedömde vi att fisket inte kunde skadas. Detta med den kunskap vi har men är man osäker bör länsstyrelsen kontaktas.

Vidare är det viktigt med anpassade åtgärder i anslutning till dikenas utlopp i sjöar och vattendrag. Lämpliga åtgärder här är att avsluta rensningen minst 15-20 meter innan utloppet och där skapa en slamfälla.

Rensningen över jordbruksmarken bedömde vi som en del i det skogliga rensningsföretaget. Det innebär att även den delen ingår i samrådet avseende rensningen av skogsdiket. Vi rensning genom jordbruksdelen bör särskilt försiktighet iakttas gentemot de naturvårdsträd som står i dikeskanten.

Punkt 2 Utförda dikningsåtgärder Bedömning och handläggning

Då vi inte hann besöka objektet gick vi igenom den här punkten vid lunchen. Det rörde sig om ett företag som var anmält för dikesrensning i samband med avverkning. Som framgår av bilden har man i det här fallet helt klart gått djupare och bredare än ursprungligt djup och läge så det resulterat i markavvattning. Dessutom har man gjort s.k kompletteringsdiken (nya ersättningsdiken parallellt med de gamla) som också är markavvattning. Dessutom rann vattnet direkt ut i en värdefull å.

Hantering blir då sådan att Skogsstyrelsen lämnar över ärendet till länsstyrelsen för anmälan om brottsmisstanke och eventuellt föreläggande för att få stopp på utflödet i ån. Skogsstyrelsen är behjälplig länsstyrelsen med material i ärendet.

Punkt 3 Utförd rensning och skyddsdikning

Här tittade vi på dikesrensning och skyddsdikning som utförts på ett mycket bra sätt. Grunda skydds diken av tillfällig karaktär (bilden) och rensade diken till gammalt djup och läge. En fråga som kom upp var om skyddsdikningen egentligen har någon större betydelse. Det är väl bl.a. av den orsaken som man på många håll dragit ner på skyddsdikningsverksamheten och ser andra lika bra lösningar på den tillfälliga försumpningen som kan uppstå efter avverkning

Åtgärder i och nära impediment

Här kunde vi konstatera att rensningen hade avslutats i kanten mot det trädbevuxna impedimentet. Men hänsyn till att vattnet bättre skulle rinna undan från hygget (nu vattenfyllda diken) kunde man även rensat något ut i impedimentet det hade snarare gjort viss naturvårdsnytta att leda ut vatten till impedimentet än att ha vattenfyllda diken på hygget. Det vi kan konstatera är att rensning som ju är en vattenverksamhet bara kan göras om dess fördelar från allmän och enskilda synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den. (11 kap 6 § MB). I det här fallet kan man säga att en rensning på ytterligare 10 meter kan innebära en fördel ur allmän synpunkt.

Av Skogsstyrelsen publicerade Rapporter:

1988:1	Mallar för ståndortsbonitering; Lathund för 18 län i södra Sverige
1991:1	Tätortsnära skogsbruk
1992:3	Aktiva Natur- och Kulturvårdande åtgärder i skogsbruket
1993:7	Betespräglad äldre bondeskog – från naturvårdssynpunkt
1994:5	Historiska kartor - underlag för natur- och kulturmiljövård i skogen
1995:1	Planering av skogsbrukets hänsyn till vatten i ett avrinningsområde i Gävleborg
1995:2	SUMPSKOG – ekologi och skötsel
1996:1	Women in Forestry – What is their situation?
1996:2	Skogens kvinnor – Hur är läget?
1997:2	Naturvårdsutbildning (20 poäng) Hur gick det?
1997:5	Miljeu96 Rådgivning. Rapport från utvärdering av miljeurådgivningen
1997:6	Effekter av skogsbränsleuttag och askåterföring – en litteraturstudie
1997:7	Målgruppsanalys
1997:8	Effekter av tungmetallnedfall på skogslevande landsnäckor (with English Summary: The impact on forest land snails by atmospheric deposition of heavy metals)
1997:9	GIS-metodik för kartläggning av markförsurning – En pilotstudie i Jönköpings län
1998:1	Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av skogsbränsleuttag, asktillförsel och övrig näringskompensation
1998:3	Dalaskog - Pilotprojekt i landskapsanalys
1998:4	Användning av satellitdata – hitta avverkad skog och uppskatta lövröjningsbehov
1998:5	Baskatjoner och aciditet i svensk skogsmark - tillstånd och förändringar
1998:6	Övervakning av biologisk mångfald i det brukade skogslandskapet. With a summary in English: Monitoring of biodiversity in managed forests.
1998:7	Marksvampar i kalkbarrskogar och skogsbeten i Gotländska nyckelbiotoper
1999:1	Miljökonsekvensbeskrivning av Skogsstyrelsens förslag till åtgärdsprogram för kalkning och vitalisering
1999:2	Internationella konventioner och andra instrument som behandlar internationella skogsfrågor
2000:1	Samordnade åtgärder mot försurning av mark och vatten - Underlagsdokument till Nationell plan för kalkning av sjöar och vattendrag
2000:4	Skogsbruket i den lokala ekonomin
2000:5	Aska från biobränsle
2000:6	Skogsskadeinventering av bok och ek i Sydsverige 1999
2001:1	Landmolluskfaunans ekologi i sump- och myrskogar i mellersta Norrland, med jämförelser beträffande förhållandena i södra Sverige
2001:2	Arealförluster från skogliga avrinningsområden i Västra Götaland
2001:3	The proposals for action submitted by the Intergovernmental Panel on Forests (IPF) and the Intergovernmental Forum on Forests (IFF) - in the Swedish context
2001:4	Resultat från Skogsstyrelsens ekenkät 2000
2001:5	Effekter av kalkning i utströmningsområden med kalkkross 0 - 3 mm
2001:6	Biobränslen i Söderhamn
2001:7	Entreprenörer i skogsbruket 1993-1998
2001:8A	Skogspolitisk historia
2001:8B	Skogspolitiken idag - en beskrivning av den politik och övriga faktorer som påverkar skogen och skogsbruket
2001:8C	Gröna planer
2001:8D	Föryngring av skog
2001:8E	Fornlämningar och kulturmiljöer i skogsmark
2001:8G	Framtidens skog
2001:8H	De skogliga aktörerna och skogspolitiken
2001:8I	Skogsbilvägar
2001:8J	Skogen sociala värden
2001:8K	Arbetsmarknadspolitiska åtgärder i skogen
2001:8L	Skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet
2001:8M	Skogsbruk och rennäring
2001:8O	Skador på skog
2001:9	Projekterfarenheter av landskapsanalys i lokal samverkan – (LIFE 96 ENV S 367) Uthålligt skogsbruk byggt på landskapsanalys i lokal samverkan
2001:11A	Strategier för åtgärder mot markförsurning
2001:11B	Markförsurningsprocesser
2001:11C	Effekter på biologisk mångfald av markförsurning och motåtgärder
2001:11D	Urvalskriterier för bedömning av markförsurning
2001:11E	Effekter på kvävedynamiken av markförsurning och motåtgärder
2001:11F	Effekter på skogsproduktion av markförsurning och motåtgärder
2001:11G	Effekter på tungmetallers och cesiums rörlighet av markförsurning och motåtgärder
2002:1	Ekskador i Europa
2002:2	Gröna Huset, slutrapport

2002:3	Project experiences of landscape analysis with local participation – (LIFE 96 ENV S 367) Local participation in sustainable forest management based on landscape analysis
2002:4	Landskapsekologisk planering i Söderhamns kommun
2002:5	Miljöriktig vedeldning - Ett informationsprojekt i Söderhamn
2002:6	White backed woodpecker landscapes and new nature reserves
2002:7	ÄBIN Satellit
2002:8	Demonstration of Methods to monitor Sustainable Forestry, Final report Sweden
2002:9	Inventering av frötäktssbestånd av stjärkek, bergek och rödek under 2001 - Ekdöd, skötsel och naturvård
2002:10	A comparison between National Forest Programmes of some EU-member states
2002:11	Satellitbildsbaserade skattningar av skogliga variabler
2002:12	Skog & Miljö - Miljöbeskrivning av skogsmarken i Söderhamns kommun
2003:1	Övervakning av biologisk mångfald i skogen - En jämförelse av två metoder
2003:2	Fågelfaunan i olika skogsmiljöer - en studie på beståndsnivå
2003:3	Effektivare samråd mellan rennärning och skogsbruk -förbättrad dialog via ett utvecklat samrådsförfarande
2003:4	Projekt Nissadalen - En integrerad strategi för kalkning och askspridning i hela avrinningsområden
2003:5	Projekt Renbruksplan 2000-2002 Slutrapport, - ett planeringsverktyg för samebyarna
2003:6	Att mäta skogens biologiska mångfald - möjligheter och hinder för att följa upp skogspolitikens miljömål i Sverige
2003:7	Vilka botaniska naturvärden finns vid torplämningar i norra Uppland?
2003:8	Kalkgranskogar i Sverige och Norge – förslag till växtsociologisk klassificering
2003:9	Skogsägare på distans - Utvärdering av SVO:s riktade insatser för utbor
2003:10	The EU enlargement in 2004: analysis of the forestry situation and perspectives in relation to the present EU and Sweden
2004:1	Effektuppföljning skogsmarkskalkning tillväxt och trädvitalitet, 1990-2002
2004:2	Skogliga konsekvensanalyser 2003 - SKA 03
2004:3	Natur- och kulturinventeringen i Kronobergs län 1996 - 2001
2004:4	Naturlig föryngring av tall
2004:5	How Sweden meets the IPF requirements on nfp
2004:6	Synthesis of the model forest concept and its application to Vilhelmina model forest and Barents model forest network
2004:7	Vedlevande arters krav på substrat - sammanställning och analys av 3.600 arter
2004:8	EU-utvidgningen och skogsindustrin - En analys av skogsindustrins betydelse för de nya medlemsländernas ekonomier
2004:10	Om virkesförrådets utveckling och dess påverkan på skogsbrukets lönsamhet under perioden 1980-2002
2004:11	Naturskydd och skogligt genbevarande
2004:12	Når vi skogspolitikens mångfaldsmål på artnivå? - Åtgärdsförslag för uppföljning och metodutveckling
2005:1	Access to the forests for disabled people
2005:2	Tillgång till naturen för människor med funktionshinder
2005:3	Besöksstudier i naturområden - en handbok
2005:4	Visitor studies in nature areas - a manual
2005:5	Skogshistoria år från år 1177-2005
2005:6	Vägar till ett effektivare samarbete i den privata tätortsnära skogen
2005:7	Planering för rekreation - Grön skogsbruksplan i privatägd tätortsnära skog
2005:8a-8c	Report from Proceedings of ForestSAT 2005 in Borås May 31 - June 3
2005:9	Sammanställning av stormskador på skog i Sverige under de senaste 210 åren
2005:10	Frivilliga avsättningar - en del i Miljökvalitetsmålet Levande skogar
2005:11	Skogliga sektorsmål - förutsättningar och bakgrundsmaterial
2005:12	Målbilder för det skogliga sektorsmålet - hur går det med bevarandet av biologisk mångfald?
2005:13	Ekonomiska konsekvenser av de skogliga sektorsmålen
2005:14	Tio skogsägars erfarenheter av stormen
2005:15	Uppföljning av skador på fornlämningar och övriga kulturlämningar i skog
2005:16	Mykorrhizasvampar i örtrika granskogar - en metodstudie för att hitta värdefulla miljöer
2005:17	Forskningsseminarium skogsbruk - rennärning 11-12 augusti 2004
2005:18	Klassning av renbete med hjälp av ståndortsboniteringens vegetationstypsindelning
2005:19	Jämförelse av produktionspotential mellan tall, gran och björk på samma ståndort
2006:1	Kalkning och askspridning på skogsmark - redovisning av arealer som ingått i Skogsstyrelsens försöks-verksamhet 1989-2003
2006:2	Satellitbildsanalys av skogsbilvägar över våtmarker
2006:3	Myllrande Våtmarker - Förslag till nationell uppföljning av delmålet om byggande av skogsbilvägar över värdefulla våtmarker
2006:4	Granbarkborren - en scenarioanalys för 2006-2009
2006:5	Överensstämmelse anmält och verkligt GROT-uttag?
2006:6	Klimathotet och skogens biologiska mångfald
2006:7	Arenor för hållbart brukande av landskapets alla värden - begreppet Model Forest som ett exempel
2006:8	Analys av riskfaktorer efter stormen Gudrun
2006:9	Stormskadad skog - föryngring, skador och skötsel
2006:10	Miljökonsekvenser för vattenkvalitet, Underlagsrapport inom projektet Stormanalys

2006:11	Miljökonsekvenser för biologisk mångfald - Underlagsrapport inom projekt Stormanalys
2006:12	Ekonomiska och sociala konsekvenser i skogsbruket av stormen Gudrun
2006:13	Hur drabbades enskilda skogsägare av stormen Gudrun - Resultat av en enkätundersökning
2006:14	Riskhantering i skogsbruket
2006:15	Granbarkborrens utnyttjande av vindfällan under första sommaren efter stormen Gudrun - (The spruce bark beetle in wind-felled trees in the first summer following the storm Gudrun)
2006:16	Skogliga sektorsmål i ett internationellt sammanhang
2006:17	Skogen och ekosystemansatsen i Sverige
2006:18	Strategi för hantering av skogliga naturvärden i Norrtälje kommun ("Norrtäljeprojektet")
2006:19	Kantzonens ekologiska roll i skogliga vattendrag - en litteraturoversikt
2006:20	Ägoslag i skogen - Förslag till indelning, begrepp och definitioner för skogsrelaterade ägoslag
2006:21	Regional produktionsanalys - Konsekvenser av olika miljöambitioner i länen Dalarna och Gävleborg
2006:22	Regional skoglig Produktionsanalys - Konsekvenser av olika skötselregimer
2006:23	Biomassaflöden i svensk skogsnäring 2004
2006:24	Trädbränslestatistik i Sverige - en förstudie
2006:25	Tillväxtstudie på Skogsstyrelsens obstyrt
2006:26	Regional produktionsanalys - Uppskattning av tillgängligt trädbränsle i Dalarnas och Gävleborgs län
2006:27	Referenshägn som ett verktyg i vilt- och skogsförvaltning
2007:1	Utvärdering av ÅBIN
2007:2	Trädslagets betydelse för markens syra-basstatus - resultat från Ståndortskarteringen
2007:3	Älg- och rådjursstammarnas kostnader och värden
2007:4	Virkesbalanser för år 2004
2007:5	Life Forests for water - summary from the final seminar in Lycksele 22-24 August 2006
2007:6	Renskador i plant- och ungskog - en litteraturoversikt och analys av en taxeringsmetod
2007:7	Övervakning och klassificering av skogsvattendrag i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten - exempel från Emån och Öreälven
2007:8	Svenskt skogsbruk möter klimatförändringar
2007:9	Uppföljning av skador på fornlämningar i skogsmark
2007:10	Utgör kvävegödsling av skog en risk för Östersjön? Slutsatser från ett seminarium anordnat av Baltic Sea 2020 i samarbete med Skogsstyrelsen
2008:1	Arenas for Sustainable Use of All Values in the Landscape - the Model Forest concept as an example
2008:2	Samhällsekonomisk konsekvensanalys av skogsmarks- och ytvattenkalkning
2008:3	Mercury Loading from forest to surface waters: The effects of forest harvest and liming
2008:4	The impact of liming on ectomycorrhizal fungal communities in coniferous forests in Southern Sweden
2008:5	Långtidseffekter av kalkning på skogsmarkens kol- och kväveförråd
2008:6	Underlag för en nationell strategi för skötsel och skydd av sumpskogar
2008:7	Regionala analyser om kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk
2008:8	Frötäkt och frötäktsområden av gran och tall i Sverige
2008:9	Vägledning vid skogsmarkskalkning
2008:10	Områden som skogsmarkskalkats inom Skogsstyrelsens försöksverksamhet 2005-2007
2008:11	Inventering av ädellövplanteringar på stormhyggen från 1999 i Skåne
2008:12	Aluminiumhalter i skogsbäckar och variationen med avrinningsområdenas egenskaper
2008:13	Åtgärder för ett uthålligt brukande av skogsmarken - resultat från studier finansierade inom Movib
2008:14	Användningen av växtskyddsmedel inom skogsbruket
2008:15	Skogsmarkskalkning
2008:16	Skogsmarkskalkningens effekter på kemin i mark, grundvatten och ytvatten i SKOKAL-områdena 16 år efter behandling
2008:18	Effekter av skogsbruk på rennäringen - en litteraturstudie
2008:19	Hyggesfritt skogsbruk i ädellövskog - En litteratursammanställning
2008:20	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk i ädellövskogar - slutrapport för delprojekt Ädellöv
2008:21	Skoglig kontinuitet och historiska kartor - en metodstudie för bokskog
2008:22	Kontinuitetsskogar och Kontinuitetsskogsbruk - Slutrapport för delprojekt Skötsel - hyggesfritt skogsbruk
2008:23	Naturkultur - Utvecklingen i försöksserien de 10 första åren
2008:24	Jämförelse av ekonomi och produktion mellan trakthyggesbruk och blädning i skiktad granskog - analyser på beståndsnivå baserade på simulering
2008:25	Skogliga konsekvensanalyser 2008 - SKA-VB 08
2009:1	Åtgärdsplanering i reglerade vattendrag - arbetsgång och åtgärdsförslag i övre Ångermanälven
2009:2	Skog & Historia i Uppland - Gröna Jobb 2004-2008
2009:3	Utvärdering av metoder för kvantifiering av epifytiska hänglavar
2009:4	Kartläggning och Identifiering av kontinuitetsskog
2009:5	Skogsproduktion i stormområdet: Ett underlag för Skogsstyrelsens strategi för uthållig skogsproduktion
2009:6	Ekonomisk beskrivning av konsekvenser i samband med ledningsintrång i skogsmark
2009:7	Avverkning av nyckelbiotoper och objekt med höga naturvärden - en gis-analys och inventeringsdata från Polytax
2009:8	Produktionsanalys i Gävleborgs län
2009:9	Skogsstyrelsens erfarenheter kring samarbetsnätverk i landskapet
2010:1	Föryngrar - Vårda - Skydda - Underlag för Skogsstyrelsens strategi för hållbar skogsproduktion

2010:2	Effektiv rådgivning – Slutrapport
2010:3	Markägarenkäten. Skogsstyrelsens delrapport för undersökningarna om processen för formellt skydd 2005-2008
2010:4	Landskapsansats för bevarande av skoglig biologisk mångfald – en uppföljning av 1997 års regionala bristanalys, och om behovet av samverkan mellan aktörer
2010:5	Översön av Skogsstyrelsens virkesmätningsföreskrifter – Analys och förslag
2010:6	Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999-2008
2010:7	Behöver omvandlingstalen mellan m ³ f ub och m ³ sk revideras? – En förstudie
2010:8	Åtgärdsprogram för bevarande av vitryggig hackspett och dess livsmiljöer 2005-2009 – Slutrapport
2010:9	Störningskänslighet hos lavar i barrskogar
2011:1	Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999-2009
2011:2	Inte klar
2011:3	Möjligheter att förbättra måluppfyllelse vad gäller miljöhänsyn vid föryngringsavverkning: Rapport efter en analys och rådgivande prioritering av åtgärder
2011:4	Fastighetsavtal – vidareutveckling av modell till flygfärdig produkt, Slutrapport
2011:5	Nedre Ångermanälven och Faxälven – förslag till miljöförbättrande åtgärder
2011:6	Upprättade renbruksplaner – 2005-2010
2011:7	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk – Slutrapport för delprojekt naturvärden
2011:8	Utredningsrapport – Långsiktig plan för Skogsstyrelsens inventeringar och uppföljningar
2012:1	Kommunikationsstrategi för Renbruksplan
2012:2	Förstudierapport, dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennäring
2012:3	Hänsyn till kulturmiljöer – resultat från P3 2008-2011
2012:4	Kalibrering för samsyn över myndighetsgränserna avseende olika former av dikningsåtgärder i skogsmark

Av Skogsstyrelsen publicerade Meddelanden:

1991:2	Vägplan -90
1991:5	Ekologiska effekter av skogsbränsleuttag
1995:2	Gallringsundersökning 92
1995:3	Kontrolltaxering av nyckelbiotoper
1996:1	Skogsstyrelsens anslag för tillämpad skogsproduktionsforskning
1997:1	Naturskydd och naturhänsyn i skogen
1997:2	Skogsvårdsorganisationens årskonferens 1996
1998:1	Skogsvårdsorganisationens Utvärdering av Skogspolitiken
1998:2	Skogliga aktörer och den nya skogspolitiken
1998:3	Föryngringsavverkning och skogsbilvägar
1998:4	Miljöhänsyn vid föryngringsavverkning - Delresultat från Polytax
1998:5	Beståndsanläggning
1998:6	Naturskydd och miljöarbete
1998:7	Röjningsundersökning 1997
1998:8	Gallringsundersökning 1997
1998:9	Skadebilden beträffande fasta fornlämningar och övriga kulturmiljövärden
1998:10	Produktionskonsekvenser av den nya skogspolitiken
1998:11	SMILE - Uppföljning av sumpskogsskötsel
1998:12	Sköter vi ädellövskogen? - Ett projekt inom SMILE
1998:13	Riksdagens skogspolitiska intentioner. Om mål som uppdrag till en myndighet
1998:14	Swedish forest policy in an international perspective. (Utfört av FAO)
1998:15	Produktion eller miljö. (En mediaundersökning utförd av Göteborgs universitet)
1998:16	De trädbevuxna impedimentens betydelse som livsmiljöer för skogslevande växt- och djurarter
1998:17	Verksamhet inom Skogsvårdsorganisationen som kan utnyttjas i den nationella miljöövervakning
1998:19	Skogsvårdsorganisationens årskonferens 1998
1999:1	Nyckelbiotopsinventeringen 1993-1998. Slutrapport
1999:3	Sveriges sumpskogar. Resultat av sumpskogsinventeringen 1990-1998
2001:1	Skogsvårdsorganisationens Årskonferens 2000
2001:2	Rekommendationer vid uttag av skogsbränsle och kompensationsgödsling
2001:3	Kontrollinventering av nyckelbiotoper år 2000
2001:4	Åtgärder mot markförurning och för ett uthålligt brukande av skogsmarken
2001:5	Miljöövervakning av Biologisk mångfald i Nyckelbiotoper
2001:6	Utvärdering av samråden 1998 Skogsbruk - rennärning
2002:1	Skogsvårdsorganisationens utvärdering av skogspolitikens effekter - SUS 2001
2002:2	Skog för naturvårdsändamål – uppföljning av områdesskydd, frivilliga avsättningar, samt miljöhänsyn vid föryngringsavverkning
2002:4	Action plan to counteract soil acidification and to promote sustainable use of forestland
2002:6	Skogsmarksgödsling - effekter på skogshushållning, ekonomi, sysselsättning och miljön
2003:1	Skogsvårdsorganisationens Årskonferens 2002
2003:2	Konsekvenser av ett förbud mot permetrinbehandling av skogsplanter
2004:1	Kontinuitetsskogar - en förstudie
2004:2	Landskapsekologiska kärnområden - LEKO, Redovisning av ett projekt 1999-2003
2004:3	Skogens sociala värden
2004:4	Inventering av nyckelbiotoper - Resultat 2003
2006:1	Stormen 2005 - en skoglig analys
2007:1	Övervakning av insektsangrepp - Slutrapport från Skogsstyrelsens regeringsuppdrag
2007:2	Kvävegödsling av skogsmark
2007:3	Skogsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper - Resultat till och med 2006
2007:4	Fördjupad utvärdering av Levande skogar
2007:5	Hållbart nyttjande av skog
2008:1	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk
2008:2	Rekommendationer vid uttag av avverkningsrester och askåterföring
2008:3	Skogsbrukets frivilliga avsättningar
2008:4	Rundvirkes- och skogsbränslebalanser för år 2007 – SKA-VB 08
2009:1	Dikesrensningens regelverk
2009:2	Viltanpassad Skogsskötsel – Skogliga åtgärder för att minska skador
2009:3	Ny metod och nya definitioner i uppföljningen av frivilliga avsättningar
2009:4	Stubbsskörd – kunskapssammanställning och Skogsstyrelsens rekommendationer
2009:5	Vidareutveckling av pågående viltskadeinventeringar
2009:6	En märkbar förändring i skogsägarnas vardag – Projekt Skogsägarnas myndighetskontakter
2009:7	Regler om användning av främmande trädslag
2010:1	Vattenförvaltningen i skogen
2010:2	Nationell tillämpning av FLEGT – Forest Law Enforcement, Governance and Trade
2011:1	Rillsyn enl 9 kap miljöbalken av verksamhet på mark som omfattas av skogsvårdslagen
2011:2	Skogs- och miljöpolitiska mål – brister, orsaker och förslag på åtgärder
2011:3	Skogliga inventeringsmetoder i en kunskapsbaserad älgförvaltning

2011:4	Uppdrag om nationella bestämmelser som kompletterar EU:s timmerförordning samt om revidering av virkesmätningstagstiftningen
2011:5	Uppföljning av hänsyn till rennäringen
2011:6	Översyn av föreskrifter och allmänna råd för 30 paragrafen SvL – Del 1
2011:7	Hjortdjurens inverkan på tillväxt av produktionsträd och rekrytering av betesbegärliga trädslag – problembeskrivning, orsaker och förslag till åtgärder

Beställning av Rapporter och Meddelanden

Skogsstyrelsen,
 Böcker och Broschyrer
 551 83 JÖNKÖPING
 Telefon: 036 – 35 93 40
 växel 036 – 35 93 00
 fax 036 – 19 06 22
 e-post: bocker@skogsstyrelsen.se
www.skogsstyrelsen.se/bocker

I Skogsstyrelsens Meddelande-serie publiceras redogörelser, utredningar m.m. av officiell karaktär. Innehållet överensstämmer med myndighetens policy.

I Skogsstyrelsens Rapport-serie publiceras redogörelser och utredningar m.m. för vars innehåll författaren/författarna själva ansvarar.

Skogsstyrelsen publicerar dessutom fortlöpande: Foldrar, broschyrer, böcker m.m. inom skilda skogliga ämnesområden. Skogsstyrelsen är också utgivare av tidningen SkogsEko.

Rapporten redovisar den nationella kalibreringsgruppens, där representanter från Skogsstyrelsen, länsstyrelsen och Naturvårdsverket ingår, gemensamma syn kring tolkning av gällande regelverk avseende olika dikningsåtgärder på skogsmark (dikesrensning, skyddsdikning och markavvattning i skogsmark). Rapporten ska vara ett hjälpmedel vid bedömning i fält av dikesrensning och skyddsdikning, både före och efter utförd åtgärd. Dessutom finns en checklista och minnesanteckningar med färgbilder från tre genomförda kalibreringsövningar.